

Rolnummer 364
Arrest nr. 10/93 van 11 februari 1993

A R R E S T

In zake : het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en harmonisering van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen, ingesteld door de c.v. Antwerps Beroepskrediet.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters F. Debaedts en D. André, en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, M. Melchior, L. François en Y. de Wasseige, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter F. Debaedts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van het beroep*

De coöperatieve vennootschap Antwerps Beroepskrediet heeft bij verzoekschrift van 8 januari 1992 beroep tot vernietiging ingesteld tegen artikel 90 en de daarmee onlosmakelijk verbonden bepalingen, inzonderheid artikel 76, tiende lid, van de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en harmonisering van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen.

II. *Rechtspleging*

Bij beschikking van 9 januari 1992 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aange-
wezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om de artikelen 71 en 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is conform artikel 76 van de organieke wet kennisgegeven bij ter post aangetekende brieven van 24 januari 1992.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 25 januari 1992.

De Ministerraad heeft op 9 maart 1992 een memorie ingediend.

Van die memorie is kennisgegeven conform artikel 89 van de organieke wet bij ter post aangetekende brief van 18 maart 1992.

Verzoekster heeft een memorie van antwoord ingediend op 17 april 1992.

Bij beschikkingen van 18 juni 1992 en 8 december 1992 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 8 januari 1993 respectievelijk 8 juli 1993.

Bij beschikking van 29 oktober 1992 heeft het Hof, onder voorzitterschap van rechter F. Debaedts wegens wettige verhindering van voorzitter J. Delva, bij wijze van opsporingsmaatregel, de Nationale Kas voor Beroepskrediet verzocht aan het Hof mee te delen welke instellingen, andere dan in artikel 8, § 1, van de vroegere statuten bedoelde kredietverenigingen, door de N.K.B.K. erkend werden, en onder welke eventuele voorwaarden die erkenningen werden gedaan.

Van die beschikking is aan de Nationale Kas voor Beroepskrediet en aan de partijen kennisgegeven bij ter post aangetekende brieven van 30 oktober 1992.

De Nationale Kas voor Beroepskrediet heeft op voormelde vraag geantwoord bij ter post aangetekende brief van 12 november 1992.

Bij beschikking van 18 november 1992 heeft wnd. voorzitter F. Debaedts - overwegende dat voorzitter J. Wathelet wettig verhinderd was gelet op de nabijheid van zijn ambtsneerlegging, en hij werd vervangen door rechter D. André conform artikel 56, vierde lid, *in fine*, van de organieke wet - de zetel aangevuld met rechter Y. de Wasseige.

Bij beschikking van 18 november 1992 heeft het Hof beslist dat de zaak in gereedheid is en de dag van de terechtzitting bepaald op 15 december 1992.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij ter post aangetekende brieven van 19 november 1992.

Op de terechtzitting van 15 december 1992 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. Van Camp, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor verzoekster;

. Mr. E. Dierickx, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel;

- hebben de rechters-verslaggevers K. Blanckaert en M. Melchior verslag uitgebracht;

- zijn voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de aangevochten bepalingen*

De bestreden bepalingen maken deel uit van boek I van de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en harmonisering van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 juli 1991. Een erratum is verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 13 juli 1991.

Boek I van de voormelde wet bevat een geheel van maatregelen waarbij de openbare kredietinstellingen worden omgevormd tot publiekrechtelijke naamloze vennootschappen en functioneel gehergroepeerd in twee polen. Aan de ene kant wordt een A.S.L.K.-Holding opgericht met als dochtermaatschappijen de A.S.L.K.-Bank, de A.S.L.K.-Verzekeringen, de Nationale Kas voor Beroepskrediet (N.K.B.K.) en het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (N.I.L.K.) (titel I). Aan de andere kant kan conform titel II een Gemeentekrediet-Holding worden opgericht met de Gemeentekrediet-Bank, de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (N.M.K.N.) en het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet (C.B.H.K.).

De aangevochten bepalingen betreffen de verhouding tussen de omgevormde Nationale Kas voor Beroepskrediet en de kredietverenigingen die zij erkent.

Naar luid van artikel 72, eerste lid, van de bestreden wet hebben de N.K.B.K. en de door haar erkende kredietverenigingen, overeenkomstig de in de artikelen 90 en volgende bepaalde voorwaarden, als opdracht in samenwerking met de andere krediet- en waarborginstellingen en -vennootschappen die zijn erkend overeenkomstig artikel 91, het beroepskrediet te bevorderen en te ontwikkelen.

Artikel 72, tweede lid, van voormelde wet omschrijft als beroepskrediet de kredietverrichtingen die tot doel hebben de uitoefening van een beroep door een natuurlijke persoon of de exploitatie door een rechtspersoon van een handel, een nijverheid of een professioneel middenstandsbedrijf te vergemakkelijken en waarbij niet wordt vereist dat de kredietvrager de hoedanigheid van handelaar heeft zoals omschreven door titel I van boek I van het Wetboek van Koophandel.

Het eerste lid van artikel 76 bepaalt dat de N.K.B.K. tot doel heeft aan de voormelde personen inzonderheid via de door haar erkende verenigingen of instellingen beroepskrediet te verstrekken, en de overige bankdiensten te verlenen die zijn toegelaten op de dag waarop de wet in werking treedt. De kredieten en diensten mogen aan voornoemde personen ook voor extra-professionele doeleinden verstrekt worden.

De volgende leden van artikel 76 omschrijven de andere activiteiten die de N.K.B.K. kan uitoefenen en de voorwaarden die daarbij gelden.

Het tiende lid van artikel 76, dat samen met artikel 90 het onderwerp is van het beroep, bepaalt dat de Nationale Kas instaat voor de oriëntering, de coördinatie en de controle over het bestuur van de overeenkomstig artikel 90 erkende kredietverenigingen.

Het bestreden artikel 90 omschrijft de doelstelling van de erkende kredietverenigingen als het rechtstreeks of onrechtstreeks via de N.K.B.K. verstrekken van beroepskrediet. De erkende kredietverenigingen worden gemachtigd alle verrichtingen te doen die de N.K.B.K. overeenkomstig voormeld artikel 76 kan stellen op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet.

Daarenboven kunnen de erkende kredietverenigingen de handelingen stellen die door de raad van bestuur van de N.K.B.K. in een erkennings- en controlereglement worden bepaald aan de hand van de beginselen die zijn vastgelegd in het derde lid, *littera a)*, van het artikel 90.

Dat reglement, dat goedkeuring behoeft van de Ministers van Financiën en Middenstand, moet eveneens de beginselen vastleggen betreffende een reeks voorwaarden die de erkende kredietverenigingen in acht dienen te nemen en die in artikel 90, derde lid, *litterae b)* tot en met *j)* zijn vermeld. De verzoekende partij klaagt in het bijzonder het in *littera g)* bepaalde verbod aan om rechtstreeks of onrechtstreeks afstand te doen van de erkenning.

Artikel 91 van de wet van 17 juni 1991 stelt de N.K.B.K. ertoe in staat ook bepaalde andere instellingen dan de in artikel 90 bedoelde kredietverenigingen te erkennen overeenkomstig de voorwaarden en de procedure die bij koninklijk besluit vast te stellen zijn.

IV. *In rechte*

- A -

De argumentatie van de partijen

A.1.1. In een enig middel voert de verzoekende partij de schending aan van de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet.

Het Antwerps Beroepskrediet wijst op haar hoedanigheid van erkende kredietvereniging en klaagt aan dat de bepalingen van artikel 90 van de wet van 17 juni 1991 zowel haar werkterrein als haar vennootschapsrechtelijke bevoegdheden en vrijheden al te zeer beperken. Zodoende zou de verzoekende partij gediskrimineerd worden ten aanzien van de andere openbare kredietinstellingen en de privaatrechtelijke vennootschappen die kredietverlening en/of bankverrichtingen als maatschappelijk doel hebben, en in het bijzonder ten aanzien van banken die overeenkomstig artikel 8, § 2, van de vroegere statuten door de Nationale Kas voor Beroepskrediet zijn erkend.

A.1.2. De verzoekende partij erkent dat de overheid met het oog op de kredietverlening aan en de financiering van kleine ondernemingen, zelfstandigen en beoefenaars van vrije beroepen een specifiek daartoe opgerichte openbare kredietinstelling kan onderwerpen aan stringente voorwaarden. Het opleggen van overeenkomstige voorwaarden aan privaatrechtelijke vennootschappen wegens hun loutere samenwerking met de openbare kredietinstelling is voor het Antwerps Beroepskrediet evenwel niet adequaat om die doelstelling te verwezenlijken.

Het Antwerps Beroepskrediet brengt in herinnering dat de overheid in het verleden reeds heeft aanvaard dat het gestelde doel eveneens kon worden bereikt door samenwerking tussen de Nationale Kas voor Beroepskrediet en op grond van artikel 8, § 2, van de statuten erkende instellingen die ook andere financiële

diensten dan beroepskrediet aanboden en dus niet tot specialisering verplicht waren.

A.1.3. Volgens de verzoekende partij konden de beperkingen historisch nog verantwoord worden omdat zij gecompenseerd werden door fiscale voordelen en de staatswaarborg. Nu die faciliteiten afgebouwd worden, is er voor het Antwerps Beroepskrediet ook geen objectieve en redelijke verantwoording meer voor het gemaakte onderscheid.

Weliswaar voorziet het bestreden artikel 90, derde lid, a), in de mogelijkheid om te despecialiseren, maar de verzoekende partij zou daartoe geen initiatieven kunnen nemen en integendeel afhankelijk zijn van de beslissingen van de raad van bestuur van de omgevormde N.K.B.K., waarin het Antwerps Beroepskrediet zich ondervertegenwoordigd acht.

A.1.4. Het Antwerps Beroepskrediet verklaart vervolgens ook gediscrimineerd te worden doordat zij in een oneerlijke concurrentiepositie staat tegenover kredietinstellingen die wel kunnen despecialiseren. De concurrentievoorwaarden zouden des te meer verstoord zijn nu de verzoekende partij in het kader van de harmonisatie van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen ook het bankstatuut verwerft en eveneens aan de strengere controle van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen onderworpen wordt.

A.1.5. Naar de mening van het Antwerps Beroepskrediet bestaat de ongelijke behandeling ook hierin dat de doelstelling van de overheid wordt nagestreefd met maatregelen die de vrijheid van handel en van vereniging ernstig aantasten.

De verzoekende partij beklemtoont in dat verband dat artikel 90, derde lid, *littera g*), de erkende kredietverenigingen verbiedt rechtstreeks of onrechtstreeks afstand te doen van hun erkenning. Het Antwerps Beroepskrediet preciseert dat het al erkend was toen het verbod werd ingevoerd bij besluitwet van 23 december 1946. Volgens de verzoekende partij is de instandhouding van die maatregel niet verantwoord en dient door het Arbitragehof wegens schending van de artikelen 6 en *6bis* gelaakt te worden.

Ook andere bepalingen van de *litterae b*) tot en met *j*) van artikel 90, derde lid, bevatten naar het oordeel van de verzoekende partij met de vrijheid van vereniging onbestaanbare en discriminerende maatregelen.

A.1.6. Het Antwerps Beroepskrediet voert aan ook gediscrimineerd te worden doordat de bestreden bepalingen een schending inhouden van het grondbeginsel van de rechtszekerheid. De verzoekende partij betoogt dat de beginselen waaraan het toekomstig reglement moet beantwoorden te vaag omschreven zijn en dat voor het inhoudelijk bepalen van de normen voor erkenning al te veel vrijheid wordt gelaten aan de N.K.B.K. Voor het Antwerps Beroepskrediet klemt dat des te meer omdat de N.K.B.K. een dochtermaatschappij wordt van de A.S.L.K.-Holding, waarvan de mededochters concurrenten zijn van de verzoekende partij.

A.1.7. De verzoekende partij verklaart verder ongelijk behandeld te worden in die zin dat zij als reeds erkende kredietvereniging gedwongen wordt om in strijd met de vrijheid van vereniging blijvend samen te werken met een openbare kredietinstelling, terwijl andere kredietverenigingen zelf vrij kunnen beslissen al dan niet toe te treden tot het net van de erkende kredietverenigingen.

A.1.8. Tot slot doet het Antwerps Beroepskrediet opmerken dat het tiende lid van artikel 76 van de wet van 17 juni 1991 aan de nieuwe publiekrechtelijke naamloze vennootschap Nationale Kas voor Beroepskrediet de oriëntering, coördinatie en controle over het bestuur van de overeenkomstig artikel 90 erkende kredietverenigingen toevertrouwt.

Inzoverre die bepaling de N.K.B.K. machtigt tot het toezicht op de inachtneming door de erkende kredietverenigingen van de bepalingen van het bestreden artikel 90 vraagt het Antwerps Beroepskrediet de vernietiging ervan wegens onafscheidelijke verbondenheid met artikel 90.

A.2.1. De Ministerraad heeft op 9 maart 1992 een memorie ingediend.

Naar het oordeel van de Ministerraad omschrijft de verzoekende partij de wet van 17 juni 1991 ten onrechte als een nieuw en alleenstaand feit dat plots beperkingen zou invoeren.

Voor de Ministerraad moet daarentegen rekening gehouden worden met een reeds lang aan de gang zijnde

evolutie : in het begin van de 19de eeuw bleek al dat beroepskrediet onontbeerlijk was, maar dat de private instellingen die dat krediet aanboden, weinig rendabel waren. Bij wet van 11 mei 1929 werd dan een centrale kas voor klein beroepskrediet opgericht ter ondersteuning van de uit privé-initiatief ontstane kredietverenigingen. Latere normen hebben weliswaar structurele wijzigingen aangebracht, maar het bij wet van 11 mei 1929 vooropgestelde doel en de vijf werkingsprincipes ervan zijn volgens de Ministerraad dezelfde gebleven, te weten :

- 1° de creatie van een openbare dienst met sociale finaliteit;
- 2° de financiële stabiliteit van de deelnemende instellingen;
- 3° de aanwending van financiële middelen met het oog op realisatie en ontwikkeling van het middenstandskrediet;
- 4° de solidariteit tussen de deelnemende maatschappijen;
- 5° het toezicht van de centrale kas op het beheer en de werking van de maatschappijen.

A.2.2. De Ministerraad verklaart dat het erkennen van en de controle op de kredietverenigingen evenals het opstellen van richtlijnen noodzakelijke voorwaarden zijn om het doel van de Nationale Kas voor Beroepskrediet te kunnen verwezenlijken. De erkende kredietverenigingen kunnen bezwaarlijk worden beschouwd als louter privaatrechtelijke instellingen, aangezien zij georganiseerd worden volgens de beginselen vastgelegd in wetten en uitvoeringsbesluiten alsook in richtlijnen van de N.K.B.K.

De auteur van de memorie doet opmerken dat de wet van 17 juni 1991 beoogt een optimale concurrentiële positie te verlenen aan de openbare kredietinstellingen en dat daartoe de werkings- en concurrentievoorwaarden van openbare kredietinstellingen en private financiële instellingen dienen te worden geharmoniseerd. Die wetgeving heeft evenwel niet tot doel een volledige gelijkschakeling te realiseren tussen openbare en private kredietinstellingen, laat staan tussen erkende kredietverenigingen en private kredietinstellingen.

Steeds volgens de Ministerraad heeft de wet van 17 juni 1991 enkel structurele wijzigingen aangebracht, zonder afbreuk te doen aan de verbondenheid tussen de N.K.B.K. en de erkende kredietinstellingen. De daarbij reeds geldende beginselen zijn enkel geactualiseerd ten gevolge van de herstructurering.

A.2.3. Wat betreft de door de verzoekende partij aangeklaagde ondervertegenwoordiging in de raad van bestuur van de N.K.B.K., doet de Ministerraad gelden dat de helft van de mandaten van verkozen bestuurder bij overgangsmaatregel aan de erkende kredietverenigingen voorbehouden is, zelfs vooraleer zij effectief participatie hebben genomen.

A.2.4. Ten aanzien van het bezwaar van de verzoekende partij op de bijkomende controle door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen, antwoordt de Ministerraad dat die controle geen discriminerend effect kan hebben vermits die Commissie elke verrichting objectief onderzoekt op haar risicograad, ongeacht de aard van de te controleren instelling.

A.2.5. Tot slot herinnert de Ministerraad eraan dat de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet niet uitsluiten dat bepaalde categorieën van personen onderscheiden behandeld worden, tenminste zolang voor dat onderscheid een rechtvaardiging bestaat.

Voor de Ministerraad is in de memorie afdoende uiteengezet waarom kredietinstellingen aan erkenning, controle en specifieke voorwaarden zijn onderworpen.

De Ministerraad vraagt dan ook het beroep tot vernietiging te verwerpen.

A.3.1. In haar memorie van antwoord van 17 april 1992 repliceert de verzoekende partij dat de uiteenzetting van de Ministerraad over de historische achtergrond van de wet van 17 juni 1991 geen rechtvaardiging biedt voor het bestendigen van de discriminatie.

Volgens het Antwerps Beroepskrediet blijft de Ministerraad in gebreke aan te tonen dat de ongelijke behandeling nodig was voor het realiseren van de doelstelling en staat integendeel vast dat de beoogde samenwerking tussen de A.S.L.K.-Holding, de N.K.B.K. en de erkende kredietverenigingen ook met vrije contractuele onderhandelingen verwezenlijkt kon worden.

A.3.2. De Ministerraad geeft naar het oordeel van de verzoekende partij ook geen verantwoording voor het aangeklaagde onderscheid tussen, aan de ene kant, de kredietverenigingen die, om erkend te kunnen worden, onderworpen zijn aan het reglement dat door de raad van bestuur van de N.K.B.K. op grond van de vage

beginselen van het aangevochten artikel 90 opgemaakt zal worden en, aan de andere kant, de financiële instellingen die, onverminderd andere activiteiten, op grond van artikel 91 van de wet van 17 juni 1991 erkend worden om beroepskrediet te verstrekken overeenkomstig de voorwaarden en de procedure die bij koninklijk besluit vast te stellen zijn.

A.3.3. Vervolgens repliceert het Antwerps Beroepskrediet op de stelling van de Ministerraad dat de erkende kredietverenigingen niet meer als louter privaatrechtelijke instellingen kunnen worden aangezien omdat zij georganiseerd zijn overeenkomstig de principes vastgelegd in wetten en besluiten en in de richtlijnen van de N.K.B.K.

Naar de mening van de verzoekende partij negeert de Minis terraad daarbij dat die principes haar gaandeweg zijn opgedrongen en dat het haar zelfs niet toegelaten werd zich eraan te onttrekken.

A.3.4. De verzoekende partij besluit dat de wet van 17 juni 1991 derhalve geen louter structurele wijziging van het systeem behelst, maar een ongelijke en discriminerende behandeling inhoudt van erkende kredietverenigingen zoals het Antwerps Beroepskrediet, die niet mogen despecialiseren, die aan het keurslijf van de erkenningsvoorwaarden onderworpen blijven en waarvan de privaatrechtelijke vennootschapsvrijheid ontnomen wordt zonder dat zij afstand kunnen doen van de erkenning.

- B -

B.1.1. Naar luid van de parlementaire voorbereiding, beoogt de wetgever met de wet van 17 juni 1991 de herstructurering van de openbare kredietinstellingen in het vooruitzicht van een verscherpte concurrentie op internationaal vlak (boek I van de wet). Tegelijkertijd werden, mede ter nakoming van Europeesrechtelijke verplichtingen, maatregelen genomen om de regels inzake de controle op en de werking van publieke en private kredietinstellingen verder gelijk te schakelen (boek II van de wet).

B.1.2. Met het oog op de eerste voormelde doelstelling is de Nationale Kas voor Beroepskrediet (N.K.B.K.) - waarvan de verzoekende partij een erkende kredietvereniging is - omgevormd tot een publiekrechtelijke naamloze vennootschap en, benevens de A.S.L.K.-Bank, de A.S.L.K.-Verzekeringen en het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (N.I.L.K.), als dochtermaatschappij verankerd in de publiekrechtelijke A.S.L.K.-Holding.

Wat de A.S.L.K.-Holding en haar dochtermaatschappijen betreft, maakt de wetgever een ruimere autonomie inzake beleid en middelenverwerving evenals diversificatie van de activiteiten (despecialisering) en rationalisering mogelijk. De gespecialiseerde dochtermaatschappijen - zoals de N.K.B.K. - kunnen binnen de coördinerende structuur hun door of krachtens de wet opgedragen bijzondere functies van economisch en sociaal belang blijven vervullen.

B.1.3. Met het oog op de tweede algemene doelstelling van de wet worden de openbare kredietinstellingen in beginsel onderworpen aan de regels die voor de particuliere kredietverstrekkers gelden, in het bijzonder wat betreft de controle op de soliditeit van de kredietverlenende instellingen (prudentiële controle), de samenstelling van het eigen vermogen en de bescherming van de spaarders.

B.1.4. Wat meer specifiek het beroepskrediet betreft, bevestigt de wetgever het historisch gegroeide systeem van samenwerking tussen, aan de ene kant, een op plaatselijk niveau uitgebouwd net van private kredietinstellingen gespecialiseerd in het verstrekken van kredieten aan zelfstandigen, kleine en middelgrote ondernemingen en aan beoefenaars van vrije beroepen en, aan de andere kant, een centrale, publiekrechtelijke instelling die is opgericht om de sociaal onontbeerlijk geachte activiteit van de instellingen voor beroepskrediet te ondersteunen.

De wetgever heeft zowel aan de omgevormde N.K.B.K. als aan de door haar erkende kredietverenigingen gewaarborgd dat zij de activiteiten kunnen voortzetten die zij mochten uitoefenen op de datum van inwerkingtreding van de wet, opdat zij hun specifieke functie binnen de nieuwe structuren verder kunnen vervullen.

Tevens is gepreciseerd dat de N.K.B.K. en de erkende kredietverenigingen aan de in artikel 72 van de wet bedoelde categorieën van personen ook voor extra-professionele doeleinden kredieten en diensten kunnen verstrekken (artikelen 76, eerste lid, en 90, derde lid, a), 1°, van de wet van 17 juni 1991).

In de lijn van de algemene trend tot despecialisering en branchevervaging heeft de wetgever de N.K.B.K. bovendien gemachtigd om buiten haar specifieke taken andere bancaire activiteiten te verrichten, en dit ook ten aanzien van derden die niet behoren tot de in artikel 72 van de wet bedoelde categorieën van personen. Om te vermijden dat zij de solvabiliteit van de instelling aantasten en in voorkomend geval de rendabiliteit van de hele groep op de helling zetten, kunnen die bijkomende activiteiten ten aanzien van derden evenwel onderworpen worden aan «objectieve en controleerbare regels » betreffende de solvabiliteit en rendabiliteit van bepaalde diensten in het bijzonder of van de activiteiten in hun geheel (artikel 76, tweede tot vierde lid). Dezelfde beginselen dienen ten aanzien van de erkende kredietverenigingen overeenkomstig het aangevochten artikel 90, derde lid, a), 2-4°, opgenomen te worden in het erkennings- en controlereglement.

B.2. Zoals voorheen moet de erkenning van kredietverenigingen die beroepskrediet tot doel hebben, geschieden overeenkomstig een reglement dat door de raad van bestuur van de N.K.B.K. vastgesteld wordt en goedkeuring behoeft van de Minister van Financiën en van de Minister van Middenstand. De beginselen die daarbij in acht te nemen zijn conform het derde lid van artikel 90, stemmen behoudens aanpassingen aan de nieuwe doelstellingen grotendeels overeen met de prin-

cipes die voorheen reeds bij de vaststelling van het erkenningsreglement golden.

B.3. De verzoekende partij vraagt de vernietiging van artikel 90 van de wet van 17 juni 1991, evenals van de daarmee onlosmakelijk verbonden bepalingen, inzonderheid artikel 76, tiende lid. Die bepalingen zouden de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet schenden doordat zij de door de Nationale Kas voor Beroepskrediet overeenkomstig artikel 90 erkende kredietverenigingen discrimineren ten aanzien van zowel de in de bestreden wet beoogde openbare kredietinstellingen als de privaatrechtelijke kredietinstellingen en, in het bijzonder, de banken die buiten de vereisten van artikel 90 om door de N.K.B.K. erkend worden.

B.4. De onder B.1 omschreven doelstellingen van de wetgever worden niet als zodanig door de verzoekende partij onwettig geacht, evenmin als het onderwerpen van een openbare kredietinstelling aan stringente voorwaarden.

De verzoekende partij klaagt aan dat de specifieke vereisten ten aanzien van de in artikel 90 van de wet van 17 juni 1991 bedoelde kredietverenigingen in verscheidene opzichten verder gaan dan nodig was om de doelstellingen te verwezenlijken.

B.5. De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de ter beoordeling staande maatregel en met de aard van de in het geding zijnde beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.6. In zoverre het middel aanklaagt dat aan de verzoekende partij het recht ontnomen wordt om het volledige gamma van bank- en financiële verrichtingen aan te bieden, kan het niet tot vernietiging leiden.

De wetgever heeft een aanvaardbaar evenwicht tot stand gebracht tussen, aan de ene kant, maatregelen die de instandhouding beogen van het netwerk van instellingen gespecialiseerd in het

beroepskrediet en, aan de andere kant, maatregelen die ingegeven zijn vanuit de trend tot despecialisering en gelijkschakeling van concurrentievoorwaarden.

De in artikel 90 vooropgestelde beginselen waarborgen niet alleen dat de erkende kredietverenigingen hun gespecialiseerde activiteiten kunnen voortzetten in samenwerking met de omgevormde N.K.B.K. Conform het derde lid, *littera a*), van voormeld artikel is een uitbreiding van het werkterrein van de erkende kredietverenigingen mogelijk. Weliswaar kan daarbij de inachtneming van «objectieve en controleer-bare» regels voorgeschreven worden. In de parlementaire voorbereiding van de wet van 17 juni 1991 is die mogelijkheid verantwoord door de noodzaak om te vermijden dat de solvabiliteit van de N.K.B.K. of de rendabiliteit van de hele holding in gevaar zou worden gebracht (zie *Parl. St.*, Senaat, 1989-1990, nr. 1063/2, p. 124 en Kamer, 1990-1991, nr. 1508/10, pp. 147 en 269).

Op dit punt bestaat een voldoende redelijk verband van evenredigheid tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

B.7. Evenmin buiten verhouding tot het doel van de wet van 17 juni 1991 is de bijkomende verplichting voor de erkende kredietverenigingen om zich te onderwerpen aan de prudentiële controle van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen.

Verre van de eerlijke concurrentievoorwaarden te verstoren - zoals de verzoekende partij betoogt - is de bedoelde verplichting van zulke aard dat zij, in overeenstemming met het doel van de wetgever, meer uniformiteit brengt bij de controle op de soliditeit van zowel publieke als private kredietinstellingen.

Ook de beginselen inzake de depositobeschermingsregeling vastgesteld bij artikel 90, derde lid, *litterae f*) en *j*), houden rechtstreeks verband met de onder B.1.3 omschreven doelstellingen en brengen voor erkende kredietverenigingen als verzoekende partij geen onevenredig zware lasten teweeg.

B.8.1. In een derde onderdeel van het aangevoerde middel klaagt het Antwerps Beroepskrediet aan dat de bepalingen van artikel 90, derde lid, *litterae b*), *c*), *e*), *f*), *g*), *h*) en *j*), de vrijheid van handel evenals de in artikel 20 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van vereniging

miskennen.

In het daarmee nauw samenhangend laatste onderdeel van het enig middel wordt betoogd dat aan verzoekende partij de vrijheid tot deelneming in het net van erkende kredietverenigingen of de verdere deelneming daaraan is ontzegd.

B.8.2. Eerst dient in dit verband opgemerkt, dat het verstrekken van het beroepskrediet, waarin de erkende kredietverenigingen gespecialiseerd zijn, geen monopolie is van welke financiële instelling ook. De erkenning overeenkomstig artikel 90 waarborgt de kredietverenigingen die specifiek het beroepskrediet tot doel hebben, de permanente samenwerking met de N.K.B.K., met inbegrip van de daaraan verbonden voordelen, zoals de principiële zekerheid dat de N.K.B.K. de voor herdisconto aangeboden handelspapieren zal endosseren tegen de vooraf bepaalde disconto-voet.

De beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid en van de vrijheid van vereniging zijn in dat opzicht dan ook begrenzings die de kredietverenigingen, gebruik makend van hun vrijheid, principieel aanvaardden wanneer zij ervoor kiezen zich te specialiseren in beroepskrediet en daarbij op permanente wijze te gaan samenwerken met de Nationale Kas voor Beroepskrediet, rekening houdend met de voordelen die de erkenning biedt.

B.8.3. Bovendien kan de vrijheid van handel en nijverheid niet worden opgevat als een onbegrensde vrijheid. In zeer veel gevallen zal een wet of een decreet - zij het in de economische sector of in andere sectoren - de handelingsvrijheid van de betrokken personen of ondernemingen beperken en daardoor ook noodzakelijkerwijze een weerslag hebben op de vrijheid van handel en nijverheid. De wetgever zou alleen dan de vrijheid van handel en nijverheid schenden, indien hij die vrijheid zou beperken zonder dat daartoe enige noodzaak bestaat of de beperking kennelijk onevenredig zou zijn met het nagestreefde doel.

De in artikel 20 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van vereniging verhindert evenmin dat private instellingen die aanspraak willen maken op nauwe samenwerking met een publiekrechtelijke instelling onderworpen worden aan werkings- en toezichtsmodaliteiten die, gelet op die bijzondere verhouding en ten deze inzonderheid het beroep op overheidsmiddelen, verantwoord zijn.

B.8.4. De verzoekende partij voert weliswaar aan dat de beginselen vervat in de *litterae* b), c), e), f), h) en j) van artikel 90, derde lid, belastend zijn voor de beoogde kredietverenigingen, maar blijft in gebreke aan te tonen, en men ziet niet in, dat die bepalingen - mede gelet op het onder B.8.2 en B.8.3 gestelde - de aangevoerde vrijheid van handel en nijverheid en de vrijheid van vereniging al te zeer zouden aantasten, terwijl die maatregelen wel degelijk verband houden met de onder B.1 omschreven doelstellingen van de wetgever.

B.8.5. Naar luid van artikel 90, derde lid, *littera* g), moet in het erkennings- en controlereglement worden bepaald dat de erkende kredietverenigingen « niet rechtstreeks noch onrechtstreeks afstand (mogen) doen van hun erkenning ».

De verzoekende partij wijst erop dat die bepaling werd ingevoerd bij besluitwet van 23 december 1946, terwijl zij reeds als vereniging voor beroepskrediet actief was zelfs vooraleer de wet van 11 mei 1929 «tot inrichting van eene Hoofdkas voor het klein beroepskrediet » het beginsel van de samenwerking tussen de hoofdkas en de door haar toegelaten kredietverenigingen vastlegde.

Die bepaling werd in het Verslag aan de Regent verantwoord « door het feit dat deze verenigingen een functie van openbaar belang uitoefenen en dat zij uit dien hoofde baat halen uit den financiële en technische steun van het hoofdorganisme dat zelf rechtstreeksche en onrechtstreeksche tussenkomst van den Staat en fiscale voordeelen geniet » (*Belgisch Staatsblad*, 1 januari 1947).

Het Hof stelt vast dat de artikelen 213 en 249 van de wet van 17 juni 1991 sommige van de wezenlijke voordelen die voor de erkende kredietverenigingen aan de erkenning waren verbonden, afschaffen of geleidelijk afbouwen, met name het bijzondere fiscaal stelsel van artikel 127, 2°, van het Wetboek van Inkomstenbelastingen (artikel 216, W.I.B. 1992) en de Staatswaarborg.

De bestreden bepaling van artikel 90, derde lid, *littera g*), neemt het absolute en algemene verbod om afstand te doen van de erkenning dus over, maar als enige verantwoording blijft alleen de vaststelling dat de erkende kredietverenigingen « een functie van openbaar belang uitoefenen ».

Kan de wetgever geldig oordelen dat de door de erkende kredietverenigingen uitgeoefende « functie van openbaar belang » vergt dat de afstand van de erkenning het verlies van de uit die erkenning voortvloeiende voordelen ten gevolge heeft en, met name in een bekommernis van stabiliteit en bestendigheid, aan bepaalde voorwaarden wordt onderworpen - zoals bijvoorbeeld, in verband met de stemrechtverlenende aandelen en effecten in het maatschappelijk kapitaal van de N.K.B.K. die een erkende kredietvereniging zou bezitten -, toch houdt de bepaling van artikel 90, derde lid, *littera g*), zoals ze is geformuleerd, een absoluut en algemeen verbod in voor de bedoelde erkende kredietverenigingen om rechtstreeks of onrechtstreeks afstand te doen van hun erkenning.

Artikel 90, derde lid, *littera g*), tast op buitensporige wijze de vrijheid aan van de bedoelde erkende kredietverenigingen wegens het absolute karakter van het verbod dat hun is opgelegd, terwijl niet is aangetoond dat dit absolute verbod nodig is om het door de wetgever nagestreefde

doel te bereiken. Het verschil in behandeling dat aldus onder kredietinstellingen tot stand is gebracht, staat niet in een redelijk verband van evenredigheid met het door de wetgever beoogde doel.

Artikel 90, derde lid, *littera g*), schendt derhalve de grondwettelijke regels van gelijkheid en niet-discriminatie in zoverre het aan de door de N.K.B.K. erkende kredietverenigingen een absoluut en algemeen verbod oplegt om van de erkenning afstand te doen.

B.9.1. De verzoekende partij voert in een vierde onderdeel van het middel nog aan dat zij op ongelijke en discriminerende wijze wordt behandeld vermits de bepalingen een schending inhouden van het grondbeginsel van de rechtszekerheid.

Het Antwerps Beroepskrediet preciseert dat « de door het bestreden artikel verplicht gestelde onderwerping aan een toekomstig reglement, en zonder dat verzoekster gerechtigd is afstand te doen van haar erkenning als voornoemd (artikel 90 g), de verplichting van onderwerping inhoudt aan een onvoorzienbaar recht, waarbij verzoekster als rechtzoekende niet in redelijke mate kan voorzien welke de inhoud zal zijn van de toekomstige normen, waaraan zij op heden en voor de toekomst wordt onderworpen ».

B.9.2. Het Hof merkt op dat de bestreden bepaling enkel beginselen vastlegt en de concrete vaststelling van de voorwaarden voor erkenning en de regels inzake toezicht op de erkende kredietverlening aan de raad van bestuur van de N.K.B.K. toevertrouwt, onverminderd de vereiste goedkeuring van het erkennings- en controlereglement door de Minister van Financiën en de Minister van Middenstand.

Het staat niet aan het Hof te oordelen over de manier waarop de erkenningen en het toezicht in het verleden zijn geschied, noch vooruit te lopen op de wijze waarop de raad van bestuur van de N.K.B.K. het bestreden artikel 90 zal uitvoeren. De wetsbepaling kan evenwel niet zo worden gelezen dat zij bij de uitvoering ervan een behandeling van erkende of erkenning aanvragende instellingen mogelijk zou maken die in strijd is met de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie. Het staat aan de administratieve rechter desgevraagd de beslissing te vernietigen van de Minister van Financiën of van de Minister van Middenstand die een erkennings- en controle-reglement zou goedkeuren dat onderscheidingen bevat tussen vergelijkbare categorieën personen of instellingen die, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel, niet objectief en

redelijk verantwoord blijken.

B.9.3. Het Hof is enkel bevoegd ten aanzien van het onderscheid dat de wetgever zelf heeft gemaakt door de beginselen vast te stellen waaraan het erkennings- en controlereglement moet voldoen.

Volgens het grondbeginsel van de rechtszekerheid kan de wetgever niet zonder objectieve en redelijke verantwoording afbreuk doen aan het belang van de rechtsonderhorigen om in staat te zijn de rechtsgevolgen van hun handelingen te voorzien.

In zoverre de wet zelf bepaalt welke beginselen in acht moeten worden genomen, kunnen de verenigingen voor beroepskrediet bij de aanvraag om erkenning duidelijk vaststellen wat de gevolgen van een erkenning zullen zijn. Het vierde onderdeel van het middel is niet gegrond.

B.10.1. De verzoekende partij acht zich niet alleen gediscrimineerd ten aanzien van de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke kredietinstellingen in het algemeen. Zij klaagt in het bijzonder ook een ongelijke behandeling aan in vergelijking met « de (met toepassing van art. 8, § 2, van de gecordineerde statuten van de N.K.B.K.) erkende banken ».

B.10.2. Het middel kan zo worden begrepen dat het een discriminatie aanvoert tussen, aan de ene kant, de kredietverenigingen die door de N.K.B.K. erkend worden overeenkomstig het erkennings- en controlereglement vast te stellen conform artikel 90 van de wet van 17 juni 1991 en, aan de andere kant, de andere erkende kredietinstellingen, met name de banken die erkend zouden worden op grond van artikel 91 van voormelde wet.

B.10.3. Artikel 91 van de wet van 17 juni 1991 bepaalt :

« De vennootschap kan andere kredietinstellingen erkennen dan de erkende kredietverenigingen alsook andere financiële ondernemingen :

1° door bemiddeling waarvan zij beroepskrediet verstrekt in de zin van artikel 72, tweede lid;

2° die de notoriteitskredieten waarborgen die zij zelf of de erkende kredietverenigingen verstrekken;

3° die de financiële dienst waarnemen voor haar cliënten en de controle van haar debiteuren.

Zij kan tevens haar erkenning verlenen aan plaatselijke handelsvennootschappen en federaties van plaatselijke vennootschappen voor kredietverleningen voor ambachtelijk gereedschap.

De Koning regelt de voorwaarden en de procedure voor erkenning en de schorsing of intrekking hiervan. »

Artikel 91 neemt de regeling van artikel 8, paragrafen 2 tot en met 4, van de statuten van de vroegere Nationale Kas voor Beroepskrediet grotendeels over.

Het eerste lid, 1°, van artikel 91 maakt het mogelijk dat de N.K.B.K. onrechtstreeks beroepskrediet verstrekt via kredietinstellingen en financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden die door de Koning worden bepaald.

De voorwaarden voor erkenning die door de Koning op grond van artikel 91 moeten worden bepaald, zullen niet noodzakelijk dezelfde zijn als de voorwaarden voor erkenning die door de raad van bestuur van de N.K.B.K. overeenkomstig de in artikel 90 vastgelegde beginselen vastgesteld zullen worden, ook al behoeft het erkennings- en controlereglement conform artikel 90 de goedkeuring van de Minister van Financiën en van de Minister van Middenstand.

B.10.4. Het staat niet aan het Hof te oordelen over de manier waarop de erkenningen in het verleden zijn geschied, noch vooruit te lopen op de wijze waarop artikel 91 uitgevoerd zal worden. De wetsbepaling kan evenwel niet zo worden gelezen dat zij bij de uitvoering ervan een behandeling van erkende of erkenning aanvragende instellingen mogelijk zou maken die in strijd is met de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie. Het staat aan de administratieve rechter desgevraagd het reglement betreffende de voorwaarden en de procedure voor erkenning te vernietigen indien het de voormelde beginselen zou miskennen.

B.11. Uit het voorgaande volgt dat het middel gericht tegen artikel 90 van de wet van 17 juni 1991 slechts gegrond is in zoverre het betrekking heeft op het derde lid, *littera g*).

Er is geen aanleiding tot vernietiging van andere bepalingen bij wege van gevolgtrekking.

Handhaving van de gevolgen van de vernietigde bepaling

B.12. Ten einde de bevoegde overheden de mogelijkheid te bieden om de modaliteiten van de afstand van erkenning vast te stellen, handhaaft het Hof de gevolgen van de vernietigde bepaling tot de vaststelling van die modaliteiten en uiterlijk tot 31 december 1993.

Om die redenen,

Het Hof

vernietigt *littera g)* in het derde lid van artikel 90 van de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en harmonisering van de controle en de werkingsvoorwaarden van de kredietinstellingen;

handhaaft de gevolgen van de vernietigde bepaling tot de vaststelling, door de bevoegde overheden, van de modaliteiten van de afstand van erkenning en uiterlijk tot 31 december 1993;

verwerpt het beroep voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 11 februari 1993 door voormelde zetel waarin rechter L.P. Suetens, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen is door rechter H. Boel.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

F. Debaedts